

Yeenjö ye cölë yaan ye luöi kəc në aliiric (cyber abuse)?

Yaan ye luöi kəc në aliiric (cyber abuse) ee duciëñ yennë raan riäaciic në kë yennë yen yöök wu kəc bī nök, wu kəc bī ñet, wu kəc bī ya riöök guöp apei.

Ee duciëñ yennë raan riäacic në kë lëu bī yen ya riöök në pīrdeic ku në ciëñde yic, në tånjdeic wennë në guöpdeic ëyadëñ.

Yaan ye luöi kəc në aliiric (cyber abuse) alëu bī ya nañ kërëec lëu bī ya luöi yīn në pīrduic. Alëu bī raan ya tiaam në kë de pialdëen de yen guöp, në kë de tuënytuëeny ke kəc nhīim, ku ye ñeenydeen de yen piöu nyaai ënçñ raan, ye ruääiden kennë kəc kök peei riöökic ku ye raan cök yök röt ke nçñ kë lëu bī yen ya nök. Alëu bī raan ya cök mīit röt bei në jamic wennë bī röt ya gök në kë ye yen diëer në lueel biyic de wëlkeñ thiekic cīi keek ye bæer kəc bī keek ya lo lëk kəc kök peei.

Yaan ye luöi kəc në aliiric (cyber abuse) alëu bī röt ya dhiit në kaam thiin kooric ku në tēnde yetök. Alëu bī raan ya yök ke ye kë rilic cī röt luöi yen yetök. Athiekic ba ya muk në yīn hom ke yaan ye luöi kəc në aliiric (cyber abuse) acie kë ye röt luöi yīn yītök; ee jam në raan ye yīn luöi ye yaan kënnë.

Kë bī yīn nyuööth

Akəc ba wët de cäät ya töü.

Thiök nimira de raanduöön cīi beer kəc.

Akəc ba gueldu ya tuöc wuöc në ye webthait kënnë yic; esafety.gov.au/iba

Duönnë wët dhuknhom ku duönnë jëi.

Tuöcë gueldu në yān ke social media mēn ba ya liep ëtēnnë esafety.gov.au/report-to-social-media

Guik kuöony në ye webthait kënnë yic esafety.gov.au/support

Akəc ba wël jöt kəc bī keek ya lueel biyic në social media yic ku kä yennëke kån cökpiny në keek (security settings) ya bæer kon caar.

Yīn lëu ba wël jöt kök peei bæer ya juak në jamic ku bī ya wël pieth kök kee ba keek ya lueel.

Na ye röt yök ke nçñ kë kəc bī yīn ya nök në thanñ thiin koor kënnë yic, ku kəc kuöony thiökic bī döc ya gām yīn, ke yī yuöpë nimira de guëu kee diäk (000).

Dhuŋ bīn wël ke yaan ye keek luõi kɔc nē aliiric (cyber abuse) ya dhuknhīim

Tooc de athuõr tōnnē raan keek thīn ke cīn guõp alēth nē aliiric

Ÿen cī yaan dīt arēetic yōk, agut cī kē yennē Ÿeen yōk wu bī Ÿa nōk, bī Ÿen ya dhath guõp ku/wennē bī Ÿen ya Ÿoŋ nē kē de guēēc.

Yaan ye luõi raan nē athuõr yiic

Raan dēt peei ee Ÿen yōk wu bī athuõrkiē tuɔɔc biyic ku bī keek rɔm kennē kɔc kōk peei, ke kēn Ÿen thiēēc men ba pāl yekēnnē.

Riēēc bennē kɔc ya riäaciic nē tek bennē athuõrken ya tɛk biyic tē kennē keek miɔɔc nē ariõp.

Raandēt peei ee athuõr kiē lōom ku ben ke Ÿen dhoom nē wēu.

Akount cī cak nē rinkiē ke cie kēdiē/akount cīi kɔn ya yic (Impersonation/Fake account)

Akount de social media acī cak nē rinkiē ku ka cie kēdiē.

Bī wël ke raan ya bɛer lo lēk kɔc kōk peei.

Wëlkiē acī keek lo rɔm kennē kɔc kōk peei ku ka cī keek lo guõtbei nē aliiric Alēu bī wël rac ku wël ke lēēt ya cɔk lueelē keek biyic ku jɔl ya kajuēc kōk cīi men de cõt de telepun cīn raan ēyen kɔɔr wennē nēm de kɔc kucku keek.

Dhuŋ bīn wël ke yaan ye keek luõï kɔc në aliiric (cyber abuse) ya dhuknhïim

Bī röl de raan ya geer/bī athuõör ya geer/ bī nhïim ya geer ëyadëŋ.

Nhom dië aci tēembei në athuõör ic ku tēëuë në guõp de raandët peei yic në kë ya tiŋ cikkë ye athuõör de guëëc cī tuɔɔc në aliiric.

Wël ke lëët

Raandët peei aci wël cenke yɛn läät guõp tuɔɔc në aliiric ku kɔɔr benke yɛn riõõk guõp apɛi.

Nyiny de kuɛr bınke yaan ye luđi kɔc nɛ aliiric (cyber abuse) ya guum

Anɔŋ kuɛr juɛc lɛu bınke yaan ye luđi yın nɛ aliiric (cyber abuse) ya guum ago yın ciɛ beer ya tiaam, ku nɛ yekɛnnɛ; ke wɔ kɔɔr bukku yın ya pişɔc ku bukku yın ya yiɛknhial ago riel ku ba yekɛnnɛ ya tiaam.

Ye them arɛɛtic ba kakuşɔn ril yın keek thın ya tak

Anɔŋ kuɛr juɛc lɛu bınke yaan ye luđi yın nɛ aliiric (cyber abuse) ya bɛɛr.

Akɔɔr ba kɔn ya kɔşc amääth ku ba bɛɛr kɔn ya takic

Yaan ye luđi kɔc nɛ aliiric (cyber abuse) alɛu bi ya kɛ rilic apɛi ye kɔc dɔc tiaam.

Akɔɔr ba rɔt ya gäm theɛ ago wɛl ya kɔn bɛɛr ke yi kɛn guo rɔm nɛ kɛ ci yın pişu riääk.

Akɔɔr ba ɲoot ke yi ye kån kɔn deetiic apieth.

Agut ci na cɔk yekɛnnɛ ya yök ke ye kɛ rilic nɛ ye thaa kɛnnɛ, ke kɔn them ba luui nɛ ye kɛ tueeŋ ca yök ke rilic kɛnnɛ ku ba jɔl ɲoot ke yi lo tueŋ wennɛ kakuşɔn kɔɔr keek nɛ piirduic.

Akɔɔr ba tɛnduşɔn de yın guşp ya kɔn deet.

Yın ciı bi ya kuum tɛ ci yın pişu riääk Duşnnɛ riel de pişndu ye rişşkic nɛ kɛ bin rɔt ya gɛl nɛ kɛ tɔŋ ciı kɔɔr bi rɔt luđi yın. Akɔɔr ba yekɛnnɛ ya kɔn thiɛc rɔt mɛn bennɛ yekɛnnɛ ya thɔŋ kennɛ thaŋdu ku nɛ rieldu

Akɔɔr ba rɔt ya rek wennɛ kɔc kök peei.

Akɔɔr ba rɔt ya cɔk thiääk wennɛ kɔc lɛu bikkɛ yın ya kuony nɛ piirduic. Acii bi ya kɔɔr ba yekɛnnɛ ya looi nɛ ke ye yın yişök. Jaamɛ wennɛ kɔc ke paanduşɔn, määthku, rişnydu ku jɔl ya kɔc ɲuɛn nhiɛɛr yın ke piirden, mɛn lɛu bikkɛ yın ya kuony apieth.

Akɔɔr ba yi pişu ya cɔk lääu

Akɔɔr ba rɔt ya tiit yişök tɛ pol yın, ku ye cam apieth, ye nin apieth, ba ya tɔc apieth wennɛ ba yişuşp ya päl piny.

Akɔɔr ba tɛduşɔn pieth bi ya rɔŋ kennɛ yın ya cak nɛ aliiric

Akɔɔr ba bɛɛr ya lo tɛ de luşci, ku bɛrɛ rɔt rek wennɛ määthku wennɛ ye kuen nɛ buk. Them ɛyadɛŋ ba birkic/giliu bi yın ya lɛk ya thişök nɛ theɛ ke wakşu wennɛ theɛ bınke ya lɔŋ.

Nyic ku t  k pieth benn  yaan ye lu i k c n  aliiric ya guum.

Ak r ba ya r er ke yi ye tak n  k pieth.

T n bin rot ya lu i thin al u bi k c ya t  k thook.

Du nn  ye di er ba w t rac ya pi  t  n   en duci n pieth   lueel  yen.

Ak r ba rot ya juiir

Ak r ba k du n ca tak ya lu el biyic ku them ba k ju c k k peei ya nyic, ago ya t  ke yi nyic k ju c n  jam ye looi n  aliiric.

Ak r ba yipi u ya gam yit k ke yi cinic adie r.

N  t  kduic, n  jamduic, ku n  k ku n nhiaar keek yiic. Du nn  ye di er ba ya jam n  k ku n ye keek tak ku k  ye keek juak n  k n yiic n  aliiric. Ak r ba ya k c  c k n  duci nduic ku ba yic kenn  lueth ya nyic.

Ak r ba ya raan bi  k c r th ya ki  t en.

Yin l u ba k  ba ya looi ya nyic ku yek nn  abi pinynhom de aliiric ya yi knhial t nn  k c k k peei.

Ye ku ny gam k c k k  yad n.

Ye k c k k peei gam ku ny n  jam bin ya jam wenn  keek wenn  ba keek ya gam ku ny d t peei t  ye yin keek y k  ke n   yaan ye rot lu i keek n  aliiric.